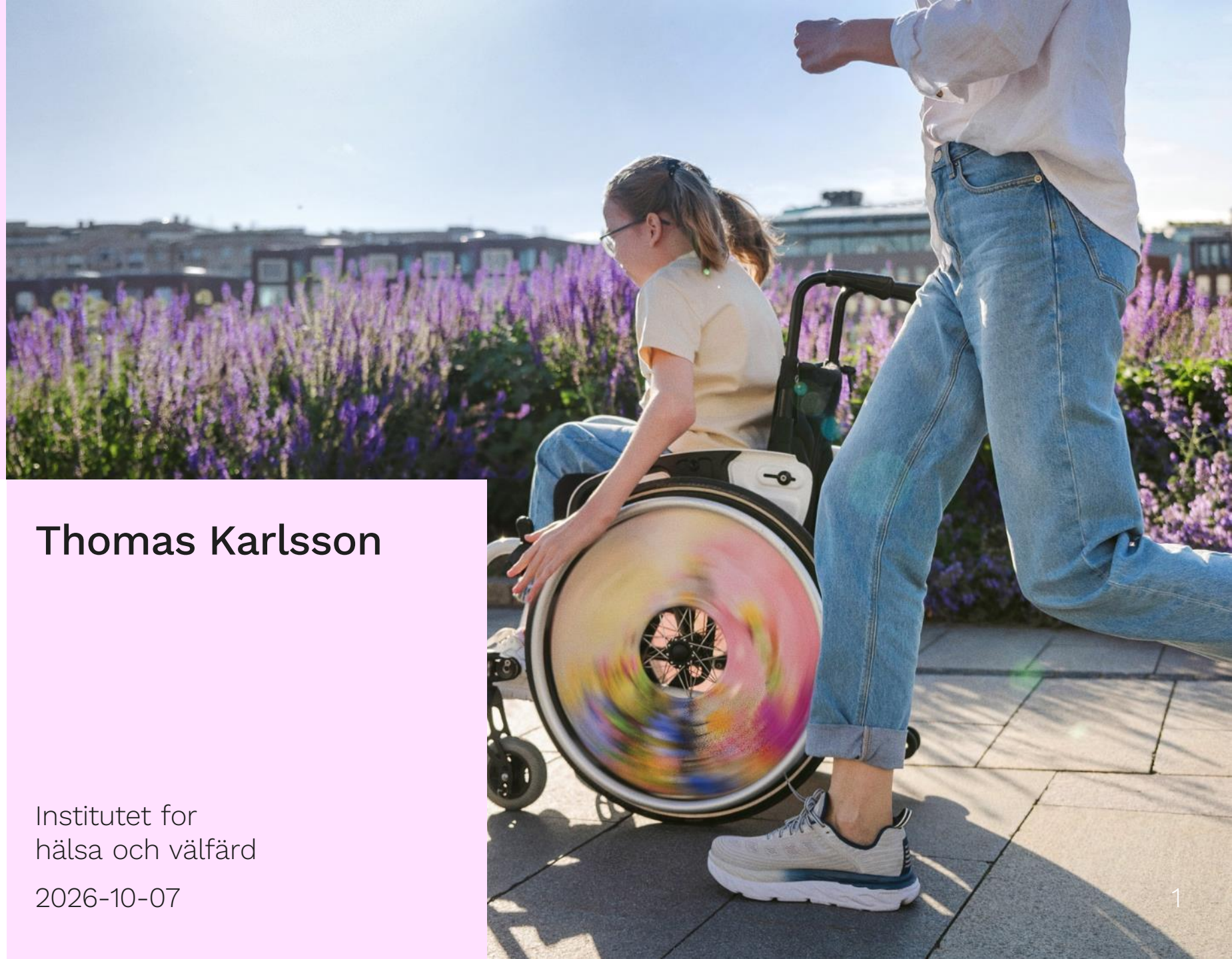

Alkoholpolitik i Finland – policy och konsekvenser

Thomas Karlsson

Institutet för
hälsa och välfärd
2026-10-07

Det senaste 10 åren

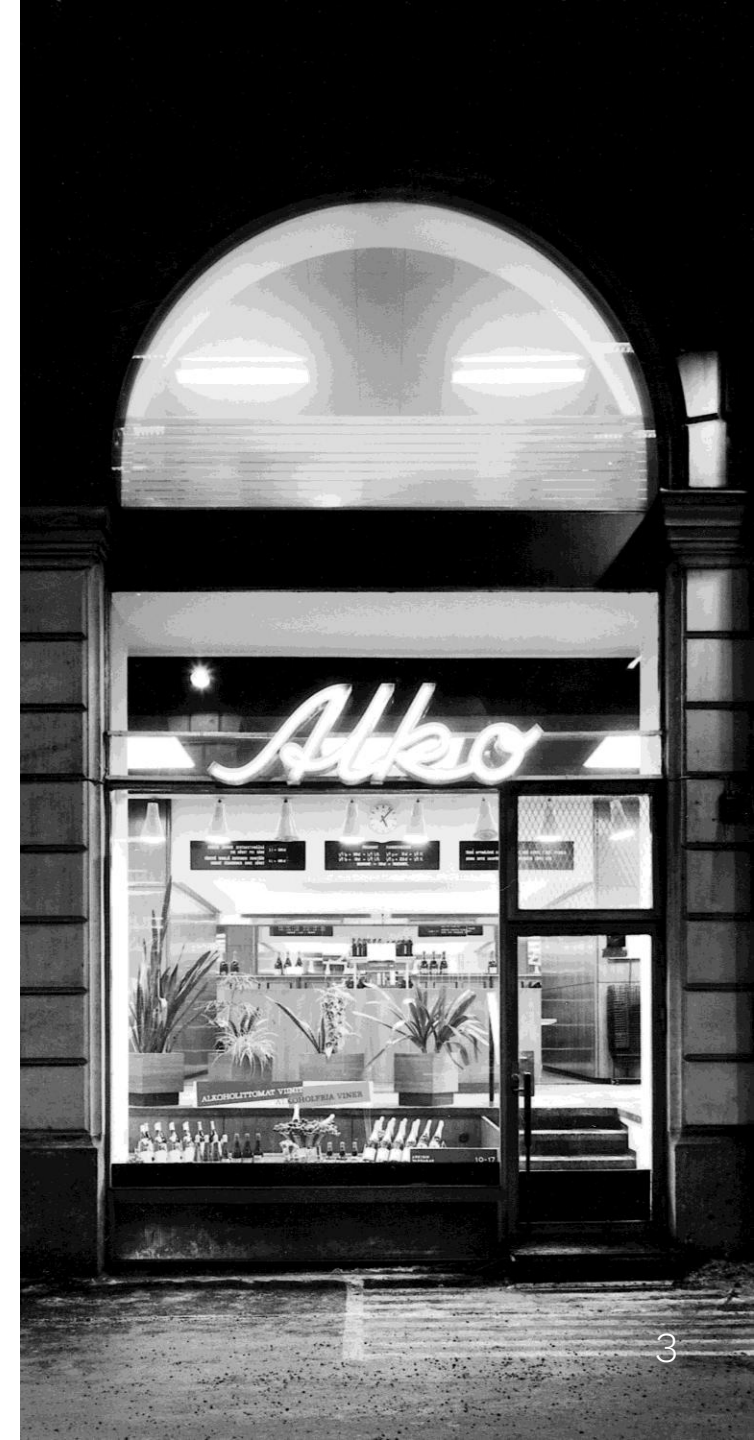
- Alkoholpolitik har blivit en starkt laddad tvistefråga där ideologiska, politiska och ekonomiska preferenser spelar en viktig roll.
- Den finska alkoholpolitiken har under det senaste årtiondet präglats av:
 - **en omfattande reform** av alkohollagstiftningen år **2018**,
 - effekterna av **covid 19 –pandemin** samt
 - ett flertal successiva **liberaliseringsåtgärder och -förslag**.
- På nationell nivå har regeringsprogrammen fått en alltmer avgörande roll i vilka lagförändringar och reformer som främjas under de fyra-åriga regeringsperioderna.
- I det senaste regeringsprogrammet (Orpo, 2023) fanns en lång lista med åtgärdsförslag som mer eller mindre alla främjade en mer liberal alkoholpolitik och ökad tillgänglighet till alkoholdrycker.

Liberaliseringsiver

- Regeringsprogrammet innehåller omfattande liberaliseringsförslag och avregleringar inom
 - alkoholhandeln, men också för
 - apotekssystemet samt en planerad avveckling av det
 - statliga spelmonopolet Veikkaus.
- Målet enligt regeringsprogrammet är att skapa “**rättvisare konkurrens i Finland**” genom att öppna upp reglerade marknader och stärka den privata konkurrensen.
- Statsministerpartiet Samlingspartiet (motsvarande Moderaterna) har som uttalat mål att avskaffa Alkos detaljhandelsmonopol till år 2032, i samband med att Alko fyller 100 år.

2026-10-07

Regeringsprogrammet och alkoholhandeln 1/3

- Regeringen reformerar alkoholpolitiken i **europeisk riktning** på ett ansvarsfullt sätt och fortsätter den totalreform av alkohollagen som gjordes 2018. -> **Arbetet pågår**
- **Detaljhandelstillståndet utvidgas** till att utöver drycker som innehåller högst 5,5 procent alkohol också gälla drycker som framställts genom jäsning och innehåller **högst 8 procent alkohol** .
-> **Trädde ikraft 10.6. 2024**
- Före halvtidsöverläggningen görs det i samarbete mellan social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet en **utredning om avreglering av försäljningen av viner med en alkoholhalt på 15 procent** . -> **Utredningen publicerades 16.4.2024**

Regeringsprogrammet och alkoholhandeln 2/3

- Det görs en oberoende utredning om överföring av regleringen av alkoholpolitiken från social- och hälsovårdsministeriet till arbets- och näringsministeriet. Regeringen ändrar inte Alkos folkhälsouppgift och ställning. -> Utredare utsedd, processen och utgången oklar?
- Det görs möjligt för alla inhemska små- och hantverksbryggerier, smådestillerier och vingårdar att **sälja sina produkter direkt från tillverkningsplatserna till konsumenterna** med detaljhandelstillstånd. -> RP behandlas i riksdagen
- Den rådande oklara tolkningen förtydligas så att finländarna entydigt har **rätt att via distansförsäljningsförfarandet köpa alkohol av företag i andra EU-länder.** -> Träder i kraft 1.1.2027

Regeringsprogrammet och alkoholhandeln 3/3

- Även för Alko och inhemska aktörer med detaljhandelstillstånd möjliggörs näthandel med alkohol samt andra detaljhandelskoncept som baserar sig på distribution och avhämtning, dock så att åldersgränskontrollen säkerställs. -> Träder i kraft 2027
- Vid inrikes leveransförsäljning iakttas den inhemska detaljhandelns gällande gränser för alkoholhalten, med beaktande av undantagen för hantverksbryggerier, småbryggerier och gårdsviner. -> Hänger ihop med den förra punkten
- De begränsningar som gäller finländska aktörers marknadsföring i utlandet slopas inom ramen för EU-rätten. -> Trädde i kraft i juli 2026
- Finland ansöker om att bli upptagen på EU:s förteckning över vinproducerande länder. -> Oklart ?

Hemleverans och distansförsäljning

- En ändring av alkohollagen antogs i juli 2026
- Ändringarna om hemleverans och distansförsäljning träder i kraft först 1.1.2027 (för att ge tid för ändringar i anvisningar, tillsyn, rapporteringssystem m.m.)
- Oro för hemleveransernas effekter på folkhälsan:
 - Fungerar ålderskontrollen hos Wolt/Foodora och kommersiella paketdistributörer?
 - Snabba leveranser (dock inte efter kl. 21)
 - Konsekvenser för personer med alkoholproblem och deras familjer
- I samband med detta utökades även Alkos öppethållningstider till klockan 21 på lördagar och söndagsöppet tillkom mellan klockan 12 och 18.
- Av Alkos ca 360 butiker har dryga 100 butiker längre öppettider på lördagar och 55 butiker har nu söndagsöppet.

Hemleverans och distansförsäljning

Distansförsäljning från EU-länder tillåts upp till 80 volymprocent

- Distansförsäljning av alkohol förekommer redan: i 99 % av fallen undviks finländsk alkoholskatt.
- Nya säljare som betalar skatt väntas tillkomma vilket troligtvis ökar marknadsföringen av produkterna i Finland.

Risk finns för att konsumenterna söker sig till det billigaste alternativet, vilket innebär att:

- säljarna betalar sannolikt inte finländsk skatt.
 - prisskillnaden kan vara mycket stor när finländsk skatt undviks, särskilt för (billig) sprit
 - den mest skadliga alkoholen är billig alkohol
 - det kan bli allt svårare att behålla en hög alkoholskattenivå i Finland.
- Nya regler för marknadsföring (ingår i lagändringen om hemleverans):
 - Trädde i kraft i juli 2026. Nu får även spritdrycker marknadsföras på producenternas egna webbplatser och i deras egna sociala medier (tidigare var all spritreklam förbjuden)

Sammanfattning

- En mängd lagförändringar har trätt i kraft och bereds som gradvis ökar tillgängligheten till alkohol i Finland.
- På sikt underminerar dessa alkoholmonopolets folkhälsogrund och dess legitimitet. Om viner skulle tillåtas att säljas i detaljhandeln, skulle det på sikt innebära slutet på det finska alkoholmonopolet.
- Majoriteten av den finska befolkningen är nöjda med nuläget och Alkos monopol och önskar inte ytterligare liberaliseringar.
- Som det nu ser ut kommer riksdagsvalet 2027 att innebära ett regimskifte i regeringen och det är möjligt att nästa regeringsperiod blir ”lugnare” i fråga om alkoholpolitiska förändringar.

Tack!